

СТЕРАТИЗА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Кафедра економіки та фінансів

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ
ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ БІЗНЕСУ»
ЗА ОСВІТНІМ СТУПЕНЕМ «МАГІСТР»
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальностей:
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»;
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Тернопіль-2019

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу» за освітнім ступенем «Магістр» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальностей: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»; 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» // Укл. к.е.н., доцент І.Г. Химич. – Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2019. – 30 с.

Укладач: Химич Ірина Григорівна, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
ТНТУ ім. І. Пулюя

Рецензенти: Бажанова Наталія Володимирівна, кандидат економічних
наук, доцент кафедри економіки та фінансів
ТНТУ ім. І. Пулюя

Крупка Андрій Ярославович, кандидат економічних наук,
ст.викл. кафедри економіки та фінансів
ТНТУ ім. І. Пулюя

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та фінансів

Протокол № __ від «__» _____ 2019 р.

Схвалено на засіданні методичної комісії факультету економіки та менеджменту

Протокол № __ від «__» _____ 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ БІЗНЕСУ».....	5
ТЕМА 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	7
ТЕМА 2 СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	8
ТЕМА 3 УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ.....	10
ТЕМА 4 ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ В ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ.....	12
ТЕМА 5 УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	13
ТЕМА 6 УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ.....	15
ТЕМА 7 ВАРТІСТЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ.....	17
ТЕМА 8 УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ.....	19
ТЕМА 9 УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ.....	21
ТЕМА 10 ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	23
ТЕМА 11 ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	24
ТЕМА 12 АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	25
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	29

ВСТУП

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу» призначені для надання практичної допомоги студентам в опануванні теоретичного матеріалу, а також формування навичок використання отриманих знань на практиці.

Мета навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу» – забезпечення формування цілісної системи знань про фінансові відносини в господарському процесі, фінансовому механізмі, технології управління фінансовою діяльністю господарчого суб'єкта тощо.

Завдання дисципліни «Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу»:

- вивчення концептуальних основ, на яких базується фінансовий менеджмент, його основні методи та прийоми;
- накопичення знань щодо ефективної організації апарату управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- формування вмінь для знаходження та обробки інформації для забезпечення ґрунтового фінансово-економічного аналізу, а також для прийняття ефективних фінансових рішень на основі отриманих результатів;
- вивчення та вміння використовувати фінансові методи та інструменти для обґрунтування управлінських рішень в трьох взаємопов'язаних сферах – інвестиційній, виробничій та фінансовій.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- **загальних:** синтез та аналіз; етична та педагогічна; креативність; комунікаційні навички; особистісний компонент;
- **фахових:** науково-дослідна діяльність; організаційні навички; комерційна складова; інноваційна діяльність; аналітична складова; проектно-економічна діяльність.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ БІЗНЕСУ»

МОДУЛЬ № 1

ТЕМА 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Еволюція та основні концепції фінансового менеджменту.
2. Сутність та принципи фінансового менеджменту.
3. Мета, задачі та функції фінансового менеджменту.
4. Стратегія та політика фінансового менеджменту.

ТЕМА 2 СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.
2. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.

ТЕМА 3 УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

1. Інформаційно-методологічне забезпечення управління грошовими потоками.
2. Прогнозування та планування грошових потоків підприємства як основа моделі управління грошовими потоками.
3. Оцінка ефективності моделі управління грошовими потоками.

ТЕМА 4 ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ В ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

1. Необхідність та сутність визначення вартості грошей у часі.
2. Основні фактори, які формують цінність грошей в часі.
3. Поняття майбутньої вартостей грошей.
4. Поняття теперішньої вартостей грошей.

ТЕМА 5 УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1. Інформаційно-методологічне забезпечення управління прибутком підприємства.
2. Управління витратами підприємства.
3. Роль левериджу в управлінні прибутком підприємства.
4. Фінансування підприємства за рахунок прибутку.

ТЕМА 6 УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

1. Політика підприємства щодо оборотного капіталу.
2. Управління грошовими коштами та їх еквівалентами.
3. Управління дебіторською заборгованістю.
4. Управління запасами.
5. Управління джерелами фінансування оборотних активів та види стратегій фінансування.

МОДУЛЬ № 2**ТЕМА 7 ВАРТІСТЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ**

1. Економічна сутність і класифікація капіталу підприємства.
2. Принципи формування та оцінки вартості капіталу.
3. Вартість капіталу і принципи її оцінки.
4. Фінансовий леверидж.
5. Оптимізація структури капіталу.

ТЕМА 8 УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

1. Економічна сутність і форми інвестицій.
2. Інвестиційна стратегія підприємства.
3. Управління реальними інвестиціями підприємства.
4. Управління фінансовими інвестиціями.
5. Методи оцінки ефективності фінансових інвестицій.
6. Управління формуванням портфеля фінансових інвестицій.

ТЕМА 9 УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

1. Ризики у фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання.
2. Класифікація фінансових ризиків.
3. Способи оцінки рівня ризику.
4. Стратегія і тактика управління ризиками.

ТЕМА 10 ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Сутність, задачі та функції фінансового контролінгу.
2. Види фінансового контролінгу: стратегічний та оперативний.
3. Роль фінансового контролінгу в системі управління підприємством.

**ТЕМА 11 ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВІ**

1. Сутність і цілі внутрішньо-фірмового фінансового прогнозування та планування.
2. Фінансова стратегія підприємства.
3. Поточне фінансове планування.
4. Оперативне фінансове планування (бюджетування).
5. Прогнозування показників фінансової звітності підприємства.

ТЕМА 12 АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1. Сутність та основні завдання антикризового фінансового управління підприємством.
2. Система раннього попередження та реагування.
3. Прогнозування банкрутства підприємства.
4. Управління фінансовою санацією підприємства.
5. Фінансова санація в ході провадження справи про банкрутство.
6. Реструктуризація підприємства в системі антикризового фінансового управління.

ТЕМА 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Еволюція та основні концепції фінансового менеджменту.
2. Сутність та принципи фінансового менеджменту.
3. Мета, задачі та функції фінансового менеджменту.
4. Стратегія та політика фінансового менеджменту.

Ключові слова: фінансовий менеджмент; фінансові відносини; концепція грошового потоку; концепція тимчасової цінності грошових ресурсів; концепція компромісу між ризиком і прибутковістю; концепція ціни капіталу; концепція ефективності ринку капіталу; концепція асиметричності інформації; концепція агентських відносин; концепції альтернативних витрат; грошовий обіг; економічний процес; фінансування інвестиційних проектів; управління активами; управління капіталом; управління інвестиціями; управління грошовими потоками; управління фінансовими ризиками та запобігання банкрутству; фінансова стратегія; загальна стратегія; фінансова політика; ефективні управлінські рішення.

Перелік питань:

1. Основні етапи еволюції фінансового менеджменту.
2. Характеристика головних концепцій фінансового менеджменту.
3. Фінансовий менеджмент як підсистема загальної системи управління підприємством.
4. Об'єкт та суб'єкт фінансового менеджменту.
5. Основні принципи фінансового менеджменту.
6. Основні завдання фінансового менеджменту.
7. Основні функції фінансового менеджменту.
8. Необхідність та особливості формування фінансової стратегії підприємства.

Тестові завдання:

1. Фінансовий менеджмент – це
  - 1) форма управління процесами фінансування підприємницької діяльності та грошовим оборотом
  - 2) механізм управління рухом фінансових ресурсів
  - 3) система фінансових методів і прийомів для здійснення управління грошовим оборотом підприємства
  - 4) система принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів і організацією обороту грошових коштів підприємства
2. Принципи фінансового менеджменту
  - 1) плановість, системність, диверсифікованість та стратегічна орієнтація
  - 2) гнучкість та адаптивність

3) інтеграція із загальною системою управління, комплексний характер формування управлінських рішень, високий динамізм, варіативність підходів у розробці управлінських рішень

4) економічна самостійність, матеріальна зацікавленість а матеріальна відповідальність

3. Механізм фінансового менеджменту – це

1) комплекс фінансових форм та методів управління процесом функціонування підприємства

2) комплекс економічних норм і методів управління процесом розвитку на підприємстві

3) система основних елементів, що регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень в галузі фінансової діяльності

4) сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю підприємства

4. Фінансовий менеджмент базується на таких концепціях

1) грошових потоків

2) вартості грошей у часі

3) операційного та фінансового ризиків

4) ціни капіталу

5) всі відповіді вірні

5. Головна мета фінансового менеджменту на великих підприємствах така

1) максимізація ринкової вартості підприємства

2) максимізація прибутку

3) максимізація дивідендів

ТЕМА 2 СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.

2. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.

Ключові слова: організаційна система управління підприємством; рівні управління; центри управління; система фінансового управління; зовнішнє середовище підприємства; внутрішнє середовище підприємства; фінансова інформація; зовнішні користувачі фінансової інформації; внутрішні користувачі фінансової інформації; інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.

Перелік питань:

1. Фінансовий менеджмент як складова частина загальної системи управління підприємством.

2. Особливості інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.

3. Основні користувачі фінансової інформації.

4. Система показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із зовнішніх джерел.

5. Система показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із внутрішніх джерел.

Тестові завдання:

1. Ієрархічна будова центрів управління підприємством передбачає
  - 1) їх розподіл за видами діяльності
  - 2) виділення різних видів управління
  - 3) їх розподіл за функціями управління
  - 4) розподіл усіх структурних одиниць на відокремлені центри відповідальності
2. Функціональна будова центрів управління підприємством ґрунтується на
  - 1) їх розподілі за видами діяльності
  - 2) виділенні різних видів управління
  - 3) їх розподіл за функціями управління
  - 4) розподіл всіх структурних одиниць на відокремлені центри відповідальності
3. Центри відповідальності підприємства (за Дж. Хігінсом) – це
  - 1) центр виробництва
  - 2) центр прибутку
  - 3) центр матеріального постачання
  - 4) центр збуту
  - 5) центр доходу
4. До складу спеціалізованих фінансових служб підприємства входять
  - 1) відділ маркетингу
  - 2) планово-економічний відділ
  - 3) бухгалтерія
  - 4) відділ матеріально-технічного постачання
  - 5) відділ кадрів
  - 6) служба контролінгу
5. До складу показників макроекономічного розвитку належать
  - 1) сума власного капіталу підприємства
  - 2) грошові доходи населення
  - 3) обсяг виробленої продукції
  - 4) вартість активів підприємств
  - 5) облікова ставка центрального банку
  - 6) темпи зростання ВВП

ТЕМА 3 УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

1. Інформаційно-методологічне забезпечення управління грошовими потоками.
2. Прогнозування та планування грошових потоків підприємства як основа моделі управління грошовими потоками.
3. Оцінка ефективності моделі управління грошовими потоками.

Ключові слова: грошовий потік; управління грошовими потоками; грошові кошти та їх еквіваленти; операційна діяльність; інвестиційна діяльність; фінансова діяльність; фінансовий аналіз; капітал підприємства; ліквідність; платоспроможність; чистий сукупний грошовий потік; прогнозування та планування грошових потоків; модель управління грошовими потоками; грошові розрахунки; фінансові ресурси; дебіторська заборгованість; кредиторська заборгованість; трендовий аналіз.

Перелік питань:

1. Характеристики грошового потоку підприємства як об'єкта управління.
2. Особливості класифікації грошових потоків.
3. Суть поняття «чистий грошовий потік».
4. Особливості управління грошовими потоками підприємства.
5. Основні методи прогнозування та планування грошових потоків підприємства.
6. Послідовність етапів управління грошовими потоками підприємства.
7. Базова модель впливу грошових розрахунків на формування грошових потоків суб'єкта господарювання.
8. Специфіка та особливості здійснення оцінки ефективності моделі управління грошовими потоками підприємства.

Тестові завдання:

1. Зменшення будь-якого виду дебіторської заборгованості на підприємстві призводить до
  - 1) грошового припливу по інвестиційній діяльності
  - 2) грошового відтоку по інвестиційній діяльності
  - 3) грошового припливу по фінансовій діяльності
  - 4) грошового відтоку по фінансовій діяльності
  - 5) грошового припливу по операційній діяльності
  - 6) грошового відтоку по операційній діяльності
2. Основною метою управління грошовими потоками підприємства є забезпечення
  - 1) прибуткової діяльності
  - 2) фінансової незалежності
  - 3) фінансової рівноваги
  - 4) фінансової автономії

3. Надлишковий грошовий потік характеризується
  - 1) великим обсягом позитивного грошового потоку
  - 2) великим обсягом валового грошового потоку
  - 3) великим обсягом чистого грошового потоку, що не використовується в господарській діяльності
  - 4) великим обсягом чистого грошового потоку з операційної діяльності

4. Підприємство може здійснити за допомогою факторингу таку операцію руху грошових коштів, як
  - 1) надання підприємству позички під дебіторські рахунки
  - 2) купівля банком у підприємства дебіторських рахунків
  - 3) переказ коштів з рахунка покупця на рахунок клієнта
  - 4) надання підприємству позики під заставу
  - 5) продаж майна підприємства в розстрочку
  - 6) укладення для підприємства угоди на купівлю його продукції на певну дату у майбутньому

5. Найбільше відповідає суті лізингу така з операцій руху грошових коштів, як
  - 1) надання та отримання товарного кредиту
  - 2) здача в оренду підприємств тривалого користування
  - 3) продаж майна у довготермінову розстрочку
  - 4) отримання позички у матеріальній формі під заставу
  - 5) надання в оренду майна, як правило великої вартості на довгостроковий період
  - 6) надання в оренду майна, як правило, з наступним правом його викупу

Практичне завдання:

Задача 1

Собівартість продукції становить 75 % від реалізаційної ціни. Рахунки сплачуються через 60 днів з дня відвантаження продукції. За місяць виробляється і відвантажується покупцям продукція вартістю 300 тис. грн. Визначити, яку суму додаткових обігових коштів за рахунок кредиту слід залучити фінансисту підприємства для безперебійного виробництва протягом двох місяців? Як це вплине на собівартість продукції, якщо банк пропонує кредит під 40 % річних?

Задача 2

Підприємство запропонувало фінансовій службі підприємства в рахунок заборгованості прийняти в нього безкупонну облігацію номіналом 100 тис. грн. зі строком погашення через 9 місяців за ціною 80 тис. грн. Що вирішить фінансова служба підприємства, якщо вона знає, що кредитна банківська ставка 40 % річних і проценти необхідно сплачувати щоквартально?

ТЕМА 4 ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ В ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

1. Необхідність та сутність визначення вартості грошей у часі.
2. Основні фактори, які формують цінність грошей в часі.
3. Поняття майбутньої вартості грошей.
4. Поняття теперішньої вартості грошей.

Ключові слова: грошові кошти; оцінка вартості грошей в часі; концепція вартості грошей; прибутковість; інфляція; ризики; ліквідність; капітал; інвестиції; майбутня вартість грошей; процентна ставка; теперішня вартість грошей; простий процент; складний процент; нарахування; компаундування; дисконтування; ануїтет; майбутні грошові надходження; період окупності; облікова норма дохідності; чиста дисконтована вартість; внутрішня норма дохідності; індекс прибутковості.

Перелік питань:

1. Особливості часової вартості грошей.
2. Основні причини втрати вартості грошей.
3. Суть поняття «майбутня вартість грошей».
4. Суть поняття «теперішня вартість грошей».
5. Особливості інвестування із застосування простого та складного процента.

Тестові завдання:

1. Компаундування – це
  - 1) визначення майбутньої вартості грошей
  - 2) визначення поточної (теперішньої) вартості грошей
2. Ануїтет – це
  - 1) те саме , що й рента
  - 2) серія вкладів, або виплат рівних сум, що здійснюється через певні інтервали або кількість періодів
3. Концепція вартості грошей в часі використовується в практиці фінансового менеджменту з метою
  - 1) управління формуванням прибутку підприємства
  - 2) управління формуванням структури капіталу підприємства
  - 3) здійснення фінансово-економічних розрахунків, пов'язаних з рухом грошових потоків у різні періоди часу
  - 4) управління фінансовими ризиками підприємства
4. Якщо виплати проводяться на початку кожного період то така рента називається
  - 1) звичайною
  - 2) вексельною

- 3) ануїтетною
- 4) інакше

5. Якщо здійснюється m -кількість разів нарахування складного процента протягом одного року, тоді

- 1) процентна ставка зменшується в m разів
- 2) процентна ставка збільшується в m разів
- 3) кількість періодів зменшується в m разів
- 4) кількість періодів збільшується в m разів

Практичне завдання:

Задача 1

На депозитний рахунок перераховано 500 гр. од. під 15% річних. Метою вкладення коштів є отримання в майбутньому суми в розмірі 1005 гр. од. Через скільки років буде отримана ця сума?

Задача 2

Підприємець дає у борг 900 гр. од. і на меті у нього отримання через 5 років 2638,44 гр. од. Під яку ставку складного процента планує дати у борг свої гроші підприємець?

Задача 3

Підприємцю необхідно для здійснення певного інвестиційного проекту мати наявних 85000 гр. од. у розпорядженні протягом 10 років. За таких умов він згоден по закінченні 10 років повернути 201229 гр. од. На яку норму прибутку розраховує підприємець?

ТЕМА 5 УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1. Інформаційно-методологічне забезпечення управління прибутком підприємства.
2. Управління витратами підприємства.
3. Роль левериджу в управлінні прибутком підприємства.
4. Фінансування підприємства за рахунок прибутку.

Ключові слова: функціонально-організаційна структура базової моделі управління прибутком; податкове планування; управління витратами; управління доходами (цінова політика); планування та прогнозування прибутку; самофінансування; прибуток; управління прибутком; формування прибутку; розподіл прибутку; агресивна (наступальна) стратегія; захисна стратегія; диверсифікована стратегія; операційний аналіз; змінні витрати; постійні витрати; змішані витрати; суб'єктивний підхід; статистичний підхід; маржинальний дохід; операційний леверидж; фінансовий леверидж; виробничо-фінансовий леверидж; чистий прибуток.

Перелік питань:

1. Характеристика функціонально-організаційної структури базової моделі управління прибутком суб'єкта господарювання.
2. Підсистеми управління прибутком підприємства.
3. Основні види стратегій відповідно до моделі управління прибутком підприємства.
4. Операційний аналіз як елемент управління витратами підприємства.
5. Основні види витрат: змінні, постійні та змішані.
6. Сутність поняття «маржинальний дохід».
7. Основні види левериджу та їхня характеристика.
8. Характеристика моделей розподілу прибутку підприємства.

Тестові завдання:

1. Прибуток (збиток) підприємства складається з
  - 1) прибутку (збитку) від операційної діяльності
  - 2) прибутку (збитку) від звичайної діяльності
  - 3) прибутку (збитку) від надзвичайної діяльності
  - 4) усіх вищенаведених відповідей
2. Фактори, що впливають на величину і рівень операційного прибутку підприємства – це
  - 1) обсяг виробництва і реалізації продукції
  - 2) податкові платежі з прибутку
  - 3) величина операційних витрат
  - 4) всі відповіді правильні
3. Основні завдання, що вирішують при управлінні формуванням операційного прибутку підприємства, передбачають
  - 1) визначення обсягу реалізації, що забезпечує беззбиткову діяльність в довго- та короткостроковому періодах
  - 2) визначення обсягу реалізації для забезпечення досягнення запланованої величини операційного прибутку
  - 3) визначення величини та рівня фінансової надійності («граничної безпеки») підприємства
  - 4) всі відповіді вірні
4. Операційний важіль – це механізм впливу на суму та рівень прибутку через зміну співвідношення
  - 1) постійних і змінних витрат
  - 2) оборотних і необоротних активів
  - 3) власних і залучених коштів
  - 4) довгострокових і поточних зобов'язань
5. Величину маржинального прибутку можна розрахувати як різницю
  - 1) валового доходу і непрямих витрат

- 2) валового доходу і чистого доходу
- 3) чистого доходу і постійних витрат
- 4) чистого доходу і змінних витрат

Практичне завдання:

Задача 1

Керівництво фірми прогнозує збільшити виручку від реалізації продукції на 15 %. Поточна виручка 52000 гр. од., а змінні витрати – 40000 гр. од., постійні витрати – 5000 гр. од. Визначити суму прибутку, яка відповідатиме новому обсягу виручки від реалізації традиційним способом та за допомогою виробничого важеля. Зробити висновок про рівень рентабельності цього підприємства.

Задача 2

Який фінансовий результат отримав банк, провівши операцію врахування за 50 % річних доміцильованого векселя номіналом 540 тис. грн. за 32 дні до настання терміну платежу? Вартість поштово-телеграфних повідомлень за цим векселем коштувало банку 900 грн., а комісія іногороднього банку за індексування іногородніх векселів становить 1 % номіналу векселя.

Задача 3

Визначити скориговані валові витрати звітного року, якщо витрати на придбання сировини та матеріалів у звітному періоді становили 18000 грн., у тому числі ПДВ – 3000 грн. Витрати на оплату праці з відрахуваннями у фонди соціального страхування – 6000 грн., витрати на відрядження – 680 грн., витрати на придбання лотерей – 520 грн. Витрати на оплату послуг, пов'язаних з виробництвом – 4800 грн., у тому числі ПДВ 800 грн. Залишки по балансу матеріальних активів на початку звітного періоду – 8100 грн. Витрачено на основне виробництво матеріальних активів – 9000 грн. Інші витрати, що відносяться на собівартість, – 700 грн.

ТЕМА 6 УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

1. Політика підприємства щодо оборотного капіталу.
2. Управління грошовими коштами та їх еквівалентами.
3. Управління дебіторською заборгованістю.
4. Управління запасами.
5. Управління джерелами фінансування оборотних активів та види стратегій фінансування.

Ключові слова: *активи; оборотні активи; управління оборотним капіталом; рутинність; обережність; спекулятивність; фінансовий цикл; операційний цикл; дебіторська заборгованість; запаси; модель Бемоля; модель Міллера-Орра; грошові кошти; кредитна політика; управління дебіторською заборгованістю; політика управління запасами; ідеальна модель; агресивна*

модель; консервативна модель; компромісна модель; стратегія довгострокових пасивів.

Перелік питань:

1. Особливості класифікації оборотних активів підприємства.
2. Особливості політики управління оборотними активами підприємства.
3. Основна мета управління оборотними активами підприємства.
4. Характеристика процесу управління грошовими коштами підприємства.
5. Основні фактори процесу управління грошовими коштами підприємства.
6. Розрахунок фінансового та операційного циклів.
7. Особливості політики управління дебіторською заборгованістю підприємства.
8. Основні типи кредитної політики.
9. Структура системи кредитних умов.
10. Особливості політики управління запасами.

Тестові завдання:

1. Сума чистих оборотних активів визначається як
  - 1) різниця між короткостроковими фінансовими зобов'язаннями і дебіторською заборгованістю
  - 2) різниця між сумою валових оборотних активів підприємства і короткостроковими фінансовими зобов'язаннями
  - 3) різниця між короткостроковими фінансовими зобов'язаннями і довгостроковим залученим капіталом, який інвестовано в оборотні активи підприємства
2. Рефінансування дебіторської заборгованості – це
  - 1) система фінансових операцій, які забезпечують прискорення перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти
  - 2) система заходів щодо коригування дебіторської заборгованості з урахуванням темпів росту обсягу виробництва у плановому періоді
  - 3) здійснення фінансових інвестицій за рахунок прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства
  - 4) переведення дебіторської заборгованості в безповоротну фінансову допомогу
3. Чисті оборотні активи – це
  - 1) сума оборотних активів, які фінансуються за рахунок власного капіталу та довгострокового залученого капіталу підприємства
  - 2) сума оборотних активів, яка використовується у процесі виробництва
  - 3) оптимальна сума виробничих запасів, необхідна для забезпечення безперервності процесу виробництва
  - 4) різниця між загальною сумою всіх активів підприємства за балансовою вартістю та загальною сумою залученого капіталу підприємства
4. Власні оборотні активи – це

- 1) сума оборотних активів, яка сформована за рахунок власних коштів підприємства
  - 2) сума оборотних активів, яка постійно перебуває у господарському обігу підприємства
  - 3) сума оборотних активів, джерелом формування якої є довгостроковий залучений капітал
  - 4) сума оборотних активів, яка обслуговує виробничий процес
5. Основними джерелами формування оборотних активів підприємства є
- 1) власні кошти, залучені і запозичені кошти
  - 2) статутний капітал, довгостроковий фінансовий капітал, короткостроковий кредит, кредиторська заборгованість
  - 3) резервний капітал, додатковий капітал, неоплачений капітал

Практичне завдання:

Задача 1

Визначити поточні фінансові потреби підприємства, якщо виручка від реалізації продукції за квартал становила 10800 тис. грн., оборотність дебіторської заборгованості – 25 днів, оборотність кредиторської заборгованості – 35 днів, норма запасу матеріальних цінностей – 20 днів.

Задача 2

За даними балансу підприємства станом на початок року грошові кошти становили 18,5 тис. грн., обсяг реалізації продукції за минулий рік – 395 тис. грн. У плановому періоді передбачається довести обсяг реалізації продукції до 474 тис. грн. Визначити суму грошових коштів, яка вивільнюється у результаті прискорення обіговості грошових коштів.

Задача 3

Визначте оптимальну суму дебіторської заборгованості в майбутньому періоді на підставі таких даних: обсяг реалізації продукції у плановому періоді – 3200 тис. грн.; питома вага собівартості продукції в її ціні у плановому періоді – 75 %; середній період надання товарного кредиту покупцям – 40 днів; середній період прострочення платежів щодо наданого товарного кредиту – 20 днів.

ТЕМА 7 ВАРТІСТЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

1. Економічна сутність і класифікація капіталу підприємства.
2. Принципи формування та оцінки вартості капіталу.
3. Вартість капіталу і принципи її оцінки.
4. Фінансовий леверидж.
5. Оптимізація структури капіталу.

Ключові слова: капітал підприємства; фінансові ресурси; власний капітал; пайовий капітал; позиковий капітал; продуктивний капітал; спекулятивний

капітал; статутний фонд; основний капітал; оборотний капітал; акціонерний капітал; працюючий капітал; непрацюючий капітал; індивідуальний капітал; споживчий капітал; національний капітал; іноземний капітал; інвестований капітал; активи; вартість капіталу; фінансовий левередж; ризики; оптимізація структури капіталу.

Перелік питань:

1. Характеристика капіталу підприємства.
2. Класифікаційні ознаки капіталу підприємства.
3. Основна мета формування капіталу підприємства.
4. Основні принципи формування капіталу підприємства.
5. Основні методи визначення загальної потреби в капіталі.
6. Фактори впливу на формування капіталу підприємства.
7. Сутність поняття «вартість капіталу».
8. Основні принципи оцінки вартості капіталу.
9. Застосування фінансового левериджу як одного зі способів мінімізації ризиків втрати капіталу.
- 10 Особливості процесу оптимізації структури капіталу.

Тестові завдання:

1. Концепція Мілера-Модільяні полягає в ствердженні, що
  - 1) вартість капіталу залежить не від його структури, а від грошових коштів, отриманих у результаті інвестицій
  - 2) вартість капіталу залежить від його структури, а не від припливу інвестицій
  - 3) вартість капіталу залежить не від його структури, а від грошових коштів, отриманих у результаті реалізації продукції та послуг
2. Для того, щоб зменшити середньозважену вартість капіталу фірми, необхідно застосувати такі прийоми, як
  - 1) збільшення виплати дивідендів
  - 2) зменшення виплати дивідендів
  - 3) збільшення кредиторської заборгованості
  - 4) збільшення залучення довгострокових банківських кредитів
3. Для визначення показника «ціна підприємства» застосовуються такі показники
  - 1) рентабельність інвестицій
  - 2) сума коштів з обслуговування власного і залученого капіталу
  - 3) ціна авансованого капіталу
  - 4) сума сплачених дивідендів
4. Для визначення показника «чистий капітал» застосовуються такі показники
  - 1) довгострокові зобов'язання
  - 2) короткострокові зобов'язання
  - 3) статутний капітал
  - 4) сума оборотних активів

5) нерозподілений прибуток

5. Високий рівень лівериджу веде до фінансової стійкості

- 1) твердження вірне
- 2) твердження невірне

Практичне завдання:

Задача 1

Підприємство планує випустити облігації номінальною вартістю 10000 грн. Термін погашення 20 років, а процентна ставка 9 %. Витрати з реалізації в середньому дорівнюватимуть 3 % від їх вартості. Реалізація здійснюватиметься на умовах дисконту – 2 % від їх вартості. Податок на прибуток становить 25 %. Визначити ціну такого джерела коштів.

Задача 2

Визначити, як можна використати показник вартості капіталу для вибору найприбутковішого проекту. Проект А – внутрішня ставка доходу дорівнює 25 %, а по проекту Б – 15 %. Вартість капіталу – 10 %. Визначити прибутковість від інвестицій у проекти А та Б. Проілюструвати на графіку порівняння внутрішньої ставки доходу інвестицій з вартістю капіталу і зробити висновки про доцільність вкладень.

ТЕМА 8 УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

1. Економічна сутність і форми інвестицій.
2. Інвестиційна стратегія підприємства.
3. Управління реальними інвестиціями підприємства.
4. Управління фінансовими інвестиціями.
5. Методи оцінки ефективності фінансових інвестицій.
6. Управління формуванням портфеля фінансових інвестицій.

Ключові слова: інвестиційна активність підприємства; інвестиційна діяльність; управління інвестиційною діяльністю; інвестиції; інвестування; реальні інвестиції; фінансові інвестиції; інвестиційна поведінка підприємства; мотивація зовнішніх інвестицій; інвестиційна стратегія; інвестиційне середовище; інвестиційний проект; ефективність інвестиційних проектів; чиста теперішня вартість; внутрішня норма рентабельності; коефіцієнт вигід/витрат; індекс прибутковості; модифікована внутрішня норма рентабельності; період окупності; дисконтований термін окупності; дохідність акцій; дохідність облігацій; інвестиційний портфель.

Перелік питань:

1. Сутність поняття «інвестиції».
2. Основна мета інвестицій.
3. Основні види інвестицій: реальні та фінансові.

4. Сутність моделі інвестиційної поведінки.
5. Сутність інвестиційної стратегії.
6. Особливості процесу розробки інвестиційної стратегії.
7. Загальна схема процесу стратегічного управління інвестиційної діяльності.
8. Етапи процесу розробки та реалізації інвестиційної стратегії підприємства.
9. Реальне інвестування як форма реалізації стратегій економічного розвитку підприємства.
10. Класифікація форм реальних інвестицій.
11. Сутність поняття «інвестиційний проект».
12. Показники ефективності інвестиційних проектів.
13. Методи оцінювання інвестиційних проектів.
14. Фінансові інвестиції як активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу.
15. Основна мета формування інвестиційного портфеля.
16. Структура та основні типи інвестиційного портфеля.

Тестові завдання:

1. Інвестиції – це
  - 1) вкладення капіталу у всіх його формах з метою отримання доходу в майбутньому або поточному періоді
  - 2) переміщення капіталу з одних активів в інші, ефективніші активи
  - 3) вартість грошових коштів, спрямованих на формування активів підприємства
2. Фактори, що безпосередньо впливають на розмір інвестиційного прибутку – це
  - 1) рівень рентабельності підприємства; ступінь безпеки інвестиційної діяльності в регіоні; демографічна характеристика регіону
  - 2) мінімальна норма прибутку на вкладений капітал; щорічний обсяг капітальних вкладень; тривалість інвестиційного процесу
  - 3) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні; рівень середньо галузевої рентабельності; рівень загальноекономічного розвитку регіону
3. Фактори, що опосередковано впливають на розмір інвестиційного прибутку – це
  - 1) темпи інфляції, рівень інвестиційного ризику, рівень ліквідності інвестицій
  - 2) кількість розпочатих будов на початок планового періоду; рівень конкуренції; рівень галузевих інвестиційних ризиків
  - 3) обсяг капітальних вкладень за минулий рік; питома вага незавершеного виробництва в загальній сумі капітальних вкладень; рівень загальноекономічного розвитку регіону
4. Основними методами оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів є
  - 1) коефіцієнт ділової активності; коефіцієнт заборгованості; коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами

- 2) чистий приведений дохід; внутрішня ставка дохідності; індекс рентабельності
- 3) коефіцієнт співвідношення ціни продукції та її собівартості; коефіцієнт ліквідності; коефіцієнт фінансової залежності

5. Основними формами реального інвестування є

- 1) спрямування чистого прибутку на розвиток виробництва; вкладення капіталу в оборотні активи підприємства; вкладення капіталу на соціальний розвиток підприємства
- 2) вкладення капіталу у статутні фонди спільних підприємств; вкладення капіталу на депозитні рахунки; вкладення капіталу в придбання цінних паперів
- 3) переведення дебіторської заборгованості у грошові кошти; реінвестування чистого прибутку; придбання цінних паперів

Практичне завдання:

Задача 1

Підприємству запропоновано інвестувати 100 тис. грн. на 5 років за умови повернення цієї суми рівними частинами, тобто по 20 тис. грн. щорічно. По закінченні 5 років підприємству сплачується додаткова винагорода в розмірі 300 тис. грн. Обґрунтувати, чи пристане підприємство на цю пропозицію, чи краще покладе ці кошти на депозит з розрахунку 60 % річних?

ТЕМА 9 УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

1. Ризики у фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання.
2. Класифікація фінансових ризиків.
3. Способи оцінки рівня ризику.
4. Стратегія і тактика управління ризиками.

Ключові слова: фінансові рішення; ризик; рівень ризику; модель управління фінансовими ризиками; моделі управління ризиками; центр формування ризику; операційні ризики; інвестиційні ризики; фінансові ризики; прийнятний рівень ризику; критичний рівень ризику; катастрофічний рівень ризику; ідентифікація ризику; кількісна оцінка рівня ризику; стратегії управління ризиками; хеджування; самофінансування; опціон; ф'ючерс; форвард; поділ ризиків; передача ризиків; фінансова диверсифікація; виробнича диверсифікація; горизонтальна інтеграція; вертикальна інтеграція; концентрична диверсифікація; конгломератна диверсифікація.

Перелік питань:

1. Наявність ризиків у фінансово-господарській діяльності підприємства.
2. Основні елементи моделі управління фінансовими ризиками.
3. Основні види ризиків у діяльності підприємства: операційні, інвестиційні, фінансові.
4. Сутність поняття «ризик».
5. Класифікація фінансових ризиків.

6. Суть поняття «управління ризиками» та його основні етапи.
7. Особливості стратегії управління ризиками.

Тестові завдання:

1. Система управління ризиками включає такі блоки завдань
  - 1) ідентифікація ризиків
  - 2) створення системи раннього попередження та реагування
  - 3) оцінка ризиків
  - 4) бенчмаркінг
  - 5) нейтралізація ризиків

2. Основними інструментами нейтралізації фінансових ризиків є
  - 1) формування резервів
  - 2) франчайзинг
  - 3) страхування ризиків з допомогою страхових компаній
  - 4) диверсифікація ризиків
  - 5) хеджування

3. Основними фінансовими інструментами хеджування ризиків є
  - 1) форвардні та ф'ючерсні контракти
  - 2) диверсифікація вкладень
  - 3) опціони
  - 4) поручительство
  - 5) операції типу «своп»

4. Фінансовий інструмент використовується як хеджування, якщо
  - 1) точно визначена позиція активів, за якою існує ризик втрат від зміни цін і яку підприємство через це хеджує
  - 2) фінансовий інструмент точно визначений як хедж у момент його придбання або продажу
  - 3) у результаті операції підприємство отримує суттєві прибутки
  - 4) існує зворотна залежність між зміною ціни на актив і зміною ціни на інструмент, визначений як хедж
  - 5) у результаті операції ризик витрат від зміни цін на активи; суттєво знижується

5. Оптимізація портфеля боргових зобов'язань досягається на основі
  - 1) диверсифікації кредиторів
  - 2) розрахунку ефекту фінансового лівериджу
  - 3) використання деривативів
  - 4) максимізації рівня показника дюрації
  - 5) мінімізації платежів за користування позичковим капіталом

ТЕМА 10 ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Сутність, задачі та функції фінансового контролінгу.
2. Види фінансового контролінгу: стратегічний та оперативний.
3. Роль фінансового контролінгу в системі управління підприємством.

***Ключові слова:** контролінг; фінансовий контролінг; ефективний контролінг; задачі контролінгу; функції фінансового контролінгу; стратегічний фінансовий контролінг; оперативний фінансовий контролінг; система фінансового контролінгу.*

Перелік питань:

1. Сутність поняття «фінансовий контролінг».
2. Основна мета фінансового контролінгу.
3. Основні задачі фінансового контролінгу.
4. Характеристика функцій фінансового контролінгу.
5. Сутність стратегічного фінансового контролінгу.
6. Сутність оперативного фінансового контролінгу.
7. Послідовність етапів побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Тестові завдання:

1. Завданнями контролінгу є
  - 1) збір і обробка інформації
  - 2) складання фінансової звітності
  - 3) розробка та впровадження системи внутрішнього обліку
  - 4) вибір джерел фінансування підприємства

2. Який термін використовується як тотожний терміну «контролінг» в Україні
  - 1) контроль
  - 2) бухгалтерський облік
  - 3) управлінський облік
  - 4) моніторинг

3. Основними підконтрольними показниками оперативного контролінгу є
  - 1) рентабельність капіталу
  - 2) оборотність активів
  - 3) ступінь фінансової незалежності
  - 4) продуктивність

4. Завданням складання внутрішнього балансу є
  - 1) оцінка ліквідності
  - 2) виявлення вузьких місць діяльності підприємства
  - 3) виявлення ризиків підприємства на ринку
  - 4) аналіз конкурентоспроможності

5. Що має на увазі значення контролінгу в процесі стимулювання
  - 1) стимулювання збільшення випуску продукції
  - 2) стимулювання зниження витрат підприємства
  - 3) стимулювання виконання планів по підрозділах
  - 4) стимулювання збільшення обсягів продажів

ТЕМА 11 ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Сутність і цілі внутрішньо-фірмового фінансового прогнозування та планування.
2. Фінансова стратегія підприємства.
3. Поточне фінансове планування.
4. Оперативне фінансове планування (бюджетування).
5. Прогнозування показників фінансової звітності підприємства.

***Ключові слова:** фінансове планування; перспективне фінансове планування; фінансова стратегія; фінансова політика підприємства; прогнозування; прогнозний звіт про фінансові результати; прогноз руху грошових коштів; прогноз балансу підприємства; баланс підприємства; поточні фінансові плани; оперативне фінансове планування; платіжний календар; касовий план; бюджет (кошторис); консолідований (зведений) бюджет; бюджетування; фінансовий бюджет; операційний бюджет; фінансове прогнозування; прогнозні фінансові звіти.*

Перелік питань:

1. Особливості системи фінансового планування на підприємстві.
2. Сутність поняття «фінансове планування».
3. Основні етапи процесу фінансового планування на підприємстві.
4. Основні задачі фінансового планування на підприємстві.
5. Сутність перспективного фінансового планування на підприємстві.
6. Необхідність та основні умови формування фінансової стратегії.
7. Необхідність фінансової політики.
8. Основні види поточних фінансових планів.
9. Особливості оперативного фінансового планування.
10. Сутність поняття «бюджет» та «бюджетування».
11. Необхідність фінансового прогнозування.

Тестові завдання:

1. Фінансова політика по окремих аспектах діяльності – це форма
  - 1) прогнозування фінансової діяльності
  - 2) поточного планування фінансової діяльності
  - 3) оперативного планування фінансової діяльності

2. Цілі фінансової стратегії забезпечують реалізацію загальної стратегії економічного розвитку підприємства за умови

- 1) достатності капіталу для формування необхідних активів
- 2) відсутності заборгованості перед бюджетом за податками
- 3) прийняттого рівня ризиків
- 4) фінансових інновацій

3. До поточних планів не належить

- 1) план доходів від фінансової діяльності
- 2) план надходжень і видатків грошових коштів
- 3) план податкових платежів
- 4) план формування і використання фінансових ресурсів

4. Метод «гнучкого бюджету» передбачає

- 1) встановлення витрат у жорстко фіксованих сумах
- 2) формування розділу надходжень коштів з резервом фінансових ресурсів на випадок непередбачених витрат
- 3) складання хронологічного графіка надходжень і витрат грошових коштів
- 4) встановлення витрат не в жорстко фіксованих сумах, а у вигляді нормативу витрат, «прив'язаних» до відповідних показників діяльності

5. Головною метою розробки плану надходжень і видатків грошових коштів є

- 1) забезпечення оптимальної структури активів і пасивів
- 2) забезпечення постійної платоспроможності підприємства
- 3) підвищення прибутковості підприємства
- 4) забезпечення сталого фінансового стану підприємства

ТЕМА 12 АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1. Сутність та основні завдання антикризового фінансового управління підприємством.

2. Система раннього попередження та реагування.

3. Прогнозування банкрутства підприємства.

4. Управління фінансовою санацією підприємства.

5. Фінансова санація в ході провадження справи про банкрутство.

6. Реструктуризація підприємства в системі антикризового фінансового управління.

Ключові слова: антикризове управління; фінансова криза; кризовий стан; антикризове фінансове управління; банкрутство підприємства; дискримінантний аналіз; моделі прогнозування банкрутства; фінансова санація; санаційна концепція (план); санаційний аудит; санаційна спроможність; санаційно-спроможним підприємство; менеджмент санації; фінансування санації; досудова санація; санація; реструктуризація підприємства; реструктуризація

виробництва; реструктуризація активів; фінансова реструктуризація; корпоративна реструктуризація (реорганізація).

Перелік питань:

1. Сутність поняття «антикризове фінансове управління».
2. Особливості поняття «фінансова криза».
3. Необхідність впровадження система раннього попередження та реагування в діяльності підприємства.
4. Особливості поняття «дискримінантний аналіз».
5. Моделі прогнозування банкрутства.
6. Фінансова санація як інструмент антикризового управління.
7. Реструктуризація як інструмент фінансового оздоровлення підприємства.

Тестові завдання:

1. Антикризове управління підприємством – це
  - 1) те саме, що й фінансова санація підприємства
  - 2) те саме, що й фінансовий контролінг
  - 3) система профілактичних заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи
  - 4) призначення керуючого санацією в процесі провадження справи про банкрутство
  - 5) система управління фінансами, спрямована на виведення підприємства з кризи, зокрема шляхом проведення санації чи реструктуризації суб'єкта господарювання
2. До функціональних завдань менеджменту санації належать
  - 1) проведення санаційного аудиту
  - 2) організація реалізації проекту санації
  - 3) розробка санаційної концепції
  - 4) пошук альтернатив
  - 5) організація контролю за виконанням проекту санації
3. Автономна санація передбачає
  - 1) фінансування оздоровлення підприємства за рахунок його власних ресурсів
  - 2) оздоровлення за рахунок коштів, наданих власниками та іншими пов'язаними особами
  - 3) відмову від використання зовнішніх джерел фінансових ресурсів
  - 4) оздоровлення в досудовому порядку
  - 5) оздоровлення за рішенням арбітражного суду
4. Система раннього попередження та реагування включає такі заходи
  - 1) прогнозування можливих сценаріїв розвитку підприємства
  - 2) визначення індикаторів раннього попередження
  - 3) бенчмаркінг
  - 4) формування інформаційних каналів
  - 5) страхування фінансових ризиків

5. Санація підприємства – це

- 1) надання підприємству зовнішньої фінансової допомоги
- 2) задоволення вимог кредиторів і виконання зобов'язань перед бюджетом
- 3) сукупність усіх заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення
- 4) те саме, що і реструктуризація
- 5) система заходів фінансового характеру

Практичне завдання:

Задача 1

На основі даних Балансу (Ф. № 1) та Звіту про фінансові результати (Ф. № 2) здійснити оцінку ймовірності настання банкрутства на підприємстві за п'ятифакторною моделлю Альтмана.

Таблиця 1

Розрахунок ймовірності банкрутства підприємства за п'ятифакторною моделлю Альтмана

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення, (+; -)
X ₁			
X ₂			
X ₃			
X ₄			
X ₅			
Z			

Задача 2

На основі даних Балансу (Ф. № 1) та Звіту про фінансові результати (Ф. № 2) розрахувати беззбитковий обсягу продаж та запас фінансової стійкості на підприємстві.

Таблиця 2

Розрахунок беззбиткового обсягу продаж та запасу фінансової стійкості підприємства

№ з/п	Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення, (+; -)
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.			
2	Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
3	Прибуток від реалізації, тис. грн.			
4	Постійні витрати (адміністративні витрати, витрати на збут, амортизація), тис. грн.			
5	Змінні витрати, тис. грн.			
6	Маржинальний дохід, тис. грн.			
7	Питома вага маржинального доходу у виручці			
8	Беззбитковий обсяг продаж, тис. грн.			
9	Запас фінансової стійкості, тис. грн.			
10	Поріг рентабельності, %			

Задача3

На основі даних Балансу (Ф. № 1) здійснити оцінку динаміки фінансових показників, що характеризують власний капітал підприємства (коефіцієнт захисту власного капіталу, коефіцієнт ризику власного капіталу, коефіцієнт захисту пайового (статутного) капіталу).

Таблиця 3

**Оцінка динаміки фінансових показників, що характеризують
власний капітал підприємства**

№ з/п	Назва показника	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення, (+; -)
1	Коефіцієнт захисту власного капіталу			
2	Коефіцієнт ризику власного капіталу			
3	Коефіцієнт захисту пайового (статутного) капіталу			

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бердинець М.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: Навчальний посібник / М.Д. Бєдринець, А.В. Сурженко. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 352 с.
2. Даниленко А.С. Фінансовий менеджмент: Підручник / А.С. Даниленко, О.М. Варченко, В.М. Ціхановська. – К: «Хай–Тек Прес», 2013. – 688 с.
3. Конспект лекцій навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент / Укладач: Ткаченко І.П. – Кам'янське: ДДТУ, 2017. – 230 с.
4. Кузнецова С.А. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / С.А. Кузнецова. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 12 с.
5. Лапіна І.С. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / І.С. Лапіна, О.М. Гончаренко та ін. – Одеса: Атлант, 2016 – 313 с.
6. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент капіталу / А.М. Поддєрьогін, І.В. Вівсяна // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – № 1. – 2018. – С. 136-149.
7. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / К.В. Васьківська, О.А. Сич. – Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.
8. Фінансовий менеджмент: Електронний навчальний посібник / І.А. Бігдан, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова, О.В. Жиликова – Х.: ХДУХТ, 2017. – 197 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1864/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A4%D0%9C%20%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82.pdf>.
9. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш та ін.; під ред. Т.А. Говорушко. – Львів: «Магнолія 2006» – 2014. – 344 с.
10. Фінансовий менеджмент: Підручник / Д.І. Дема, Л.М. Дорохова, О.М. Віленчук та ін. – Житомир: ЖНАЕУ, 2018. – 320 с.
11. Школьник І.О. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / І.О. Школьник. – К.: Ліра, 2015. – 301 с.

Допоміжна

1. Брітченко І.Г. Контролінг: Навчальний посібник / І.Г. Брітченко, А.О. Князевич. – Рівне: Волинські обереги, 2015. – 280 с.
2. Гайбура Ю.А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства / Ю.А. Гайбура, Л.А. Загнітко // Економіка і суспільство. – Вип. 9. – 2017. – С. 968-974.
3. Гриньова В.М. Інвестиційний менеджмент: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.М. Гриньової. –Х.: ІНЖЕК, 2015. – 541 с.
4. Гудзь О.Є. Фінансова політика підприємства: Навчальний посібник / О.Є. Гудзь, П.А. Стецюк. – Київ-Львів: Ліга-Прес, 2017. – 120 с.

5. Карпунь І.Н. Антикризисні заходи на підприємстві: Управління, стратегія, цілі та завдання: Монографія. – Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2014. – 440 с.

6. Ковальчук К.Ф. Управлінська, фінансова та маркетингова діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки: Колективна монографія / За заг. ред. К.Ф. Ковальчука. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 516 с.

7. Крутова А.С. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: Колективна монографія / А.С. Крутова, Л.І. Лачкова та ін.; ред. Крутова А.С. – Х.: Видавець Іванченко І.С., 2017. – 264 с.

8. Крутова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: Навчальний посібник / А.С. Крутова, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова. – Х.: Видавець Іванченко І. С., 2017. – 186 с.

9. Линник О.І. Антикризисне управління на вітчизняних та закордонних підприємствах: Теорія, діагностика кризового стану, соціально-економічні аспекти управління: Монографія / О.І. Линник, Р.Ф. Смоліков, І.А. Юр'єва. – Х.: Підручник НТУ «ХП», 2013. – 543 с.

10. Павлова І.В. Прогнозування фінансових показників як елемент планування розвитку діяльності підприємства / І.В. Павлова // Логістика. – 2014. – № 690. – С. 752–755.

11. Фінанси: Підручник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 720 с.

12. Юнацький М.О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства / М.О. Юнацький // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – № 4. – 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/42.pdf.

Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – [Електронний ресурс]: затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

4. Офіційний сайт Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/>.

5. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>.